

۲۔ عروض (Prosody)

ا۔ بحر متقارب مشمن سالم

Bahr-e-Mutaqarib Musamman Salim

اس بحرب کا وزن ہے:

فعولن فعولن فعولن فعولن

ایک مصرع میں چار بار، پورے شعر میں آٹھ بار۔

Its foot is **فعولن** which is repeated four times in a line and eight times in a couplet.

Couplets:

اشعار:

- ۱ بیابان و کھسار و راغ آفریدی
خیابان و گلزار و باغ آفریدم
- ۲ ازان بُرد گنج مرا دُزد گیتی
که در خواب بودم گه پاسبانی

Scansion:

تقطیع:

پہلا شعر				وزن مصرعہ
فعولن	فعولن	فعولن	فعولن	
ف ری دی	رُ را غا	نُ گہ سا	بیا با	مصرعہ اولیٰ
ف ری دم	رُ باغا	نُ گل زا	خیا با	مصرعہ ثانی

دوسرہ شعر				وزن مصرعہ
فعولن	فعولن	فعولن	فعولن	
د گی تی	مرا دُز	د گن جی	ازِ بُر	مصرعہ اولیٰ
س بانی	گ هی پا	ب بو دم	ک در خا	مصرعہ ثانی

۲- بحر هزج مشمن سالم

Bahr-e-Hazaj Musamman Salim

اس بحیرہ کا وزن ہے:

مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل

ایک مصرع میں چار بار، پورے شعر میں آٹھ بار۔

Its foot is مفاعیل which is repeated four times in a line and eight times in a couplet.

Couplets:

اشعار:

- ۱- اگر ساقی نہ باشد شیشہ می خوشہ تاکی
بے شمع یک جہان فانوس بر خاکم چراغان کن
۲- به مغرب می تواند رفت در یک روز از مشرق
گذارد هر کہ چو خورشید گام آهستہ آهستہ

Scansion:

تقطیع:

پہلا شعر				وزن
				مصرعہ
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مصرعہ اولیٰ
شئی تاکی	شئی می خو	ن با شد شی	اگر ساقی	مصرعہ ثانی

دوسرہ شعر				وزن
				مصرعہ
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مصرعہ اولیٰ
زا آز مش رق	ت در یک رو	توا ند رف	ب مع رب می	مصرعہ ثانی

Exercise پرسش

قطعیع بکنید و نام بحر را بنویسید :

۱- عزیزِ مصر می گردد دل از فیضِ ریاضت ها
زلیخا! یوسفی داری به او تحویل زندان کن

۲- ز تدبیرِ جنونِ پخته کارِ عقل می آید
که مجنون آهوان را کرد رام آهسته آهسته

۳- تبر آفریدی نهالِ چمن را
قفس ساختی طائرِ نغمه زن را

۴- اگر سرو من در چمن جا بگیرد
عجب باشد از سرو بالا بگیرد

۵- اگر شهرت هوس داری اسیر دامِ عزلت شو
که در پرواز دارد گوشِ گیری نامِ عنقا را

۶- به بزمِ می پرستان محتسب خوش عزّتی دارد
که چون آید به مجلس شیشه خالی می کند جارا

۷- به بزمِ می پرستان سرکشی بر طاق نه زاهد
که می ریزند مستان بی محابا خونِ مینا را

۸- بدم گفتی و خر سندم عفافِ الله نکو گفتی
جوابِ تلخ می زیبد لبِ لعلِ شکر خارا

